

Ліха не без дабра.

Напісала на украінску Ганна Барвінок..

Як мы ўжо пісалі, некалькі дзён таму назад памерла без пары украінская пісьменніца, Ганна Барвінок (Куліш). Пісала яна шмат аб сваім народзі і для народу, і ва ўсіх яе творах відаць шчырая любоў да роднай Украіны. Даём тутакі пераклад аднаго с твораў памёршай пісьменніцы, шчыра спагадаючы братам-украінцам у іх цяжкай страце.

Рэдакцыя.

Як ішла я замуж, дык жэніха свайго і ня бачыла. Асталася я ад маткі пяці гадоў, ды былі ешчэ у мяне дзьве сястры ды брат жанаты; у яго мы жылі, а нявестка намі камандавала. Нікога мы ня зналі, нікуды не хадзілі. Хто прывык да людзей хадзіць, дык той усюды як у сваей хаці, а я, бывала, баюся і за вароты выйсці: няволя была; толькі і хадзіла, што па вадку да студні.

Вось адзін раз трапілася неяк, што у суседстве было вясельле, і я пайшла; ажно бяжыць нявестчын хлопец: „ідзі, — кажэ — дамоў!“ Я той час і іду. Ведама, ня родная маці клічэ. Ідзем, аж

бачу—каля хаты каняка ходзіць. Я і пытаюся хлопца: „Чый гэ-та конь? аткуль ён узяўся?“

Бо да нас ніхто ніколі ня ходзіць: такіх сярдзітых сабак нявестка дзержала, дый мы нігдзе не бывалі і людзей ня бачылі.

— А гэта,—кажэ,—да нас нехта прыехаў.

Прыйшлі ў хату, ажно гляджу—у нас многа народу, ды чамусь локшу крышуць. Толькі нявестка мне насустрач: „Адзевайся, пойдзеш венчацца!“

Як пачула я гэта, дык і ацяцерыла і застыгла: хаджу па хаце і нічога перад сабой ня бачу; закруцілася гэтак у галаве... Нічога ня ведаю, як і на вясельле прасіла,—бытцым дрэўляная была. Ну, адным словам, нічога ня ведаю.

Мяне адзелі, павялі у цэркву, на вянец паставілі,—я ня бачу і ня чую. Схамянулася толькі тагды і ачунела, як ужо асталася з сваім чэлавекам. Скончылася ўжо і вясельле, трэба было нешта і ў хаце прыбраць. Ён да мяне гамоніць, а я—ўсё маўчу. Ён, бачыце, паміж людзей цёрся і сьвету бачыў, дык хочэ пагутарыць са мной, а я ўсё саромлюся, ўсё маўчу: і сорамна мне і страшна і што яно, і як яго!

Тагды было мне ўсяго шэснаццаць гадоў, а рабіць я ўсё умела: панавучываліся у нявесткі, да сьвету ўстаючы ды позна клаўшыся. Яна, бывала, высьпіцца, бо ляжэ раней за нас, а мы робім, што рук і ног ня чуеш; а пасьяля устане, ды ешчэ і бубніць: „Ды вы такіе, ды вы гэтакіе, ды гладкіе“. А сама дык як бочка! Як ідзе па хаце, дык толькі гуп, гуп!—так і перэкідаецца з боку на бок. А я дык такая была, што адна снасьць, ды і годзе! Як, бывала, ні напрацуешся за дзень, а нявестка ўсё-ж выторківае: „Ды вы гультаі, ды вы нічога рабіць ня хочэце! павыпірала-б я вас за старцоў, каб хлеба майго дарма ня елі ды у ваччу мне бяльмом не стрымелі! Ды я за вамі здароўя пазбылася, каля вас убіваючыся!“... Бывала, прыйдзе ешчэ бацька яе, ды і той пачне вычытваць майму брату і нам (тагды, як я ешчэ замуж не йшла): „Вы,—кажэ,—глядзіце мне, не заешце майго дзіцяці: яна адна, а вас чацьвёра—ўсякі па слову! Бач, як змарнела!“ А яна дык як кубел. Брат маўчыць, бо нас трое сірот на яго руках. А той вельмі багаты.

А то часам не з добра, а з нуды ды з гора завядзеш песьню, дык нявестка і вышчэрыцца: „Не пішчы! ідзі с хаты!“

І цяпер, вось, як успомню, што тые гадкі залатые ўжо уплылі, а я і з дзеўчатамі не гуляла і не пеяла, ды як пачую, што ідуць поуз-двор'ю пеючы, ды прыбраныя, ды уквечэныя,—выбягу на двор, і здаецца, каб прымела, Бог ведае штоб зрабіла, так-бы і паляцела! Ды ўжо мінулася—ня вернеш... дый дзеці плачуць!

Бывала, чэлазек мой устане, ды і будзіць мяне:

— „Схадзі,—кажэ,—Ганулька, кароўку падаі.“

А я кажу: „Ды я ўжо падаіла“.

Або: „Ты-б, Гануля, бурачкі папалола“.

А я ўжо і павыполывала. Я ўсё-ўсё зраблю, ды толькі моўчкі—саромлюся.

Але ўжо пасыля, як добра пазналіся, дык, бывала, і яго ешчэ вучу, як касіць: „Вось так, кажу, вось так!“ Ён быў сабе сірата, дык па заробках хадзіў, а касіць не даводзілася. Бог яму памог—ён сабе і хату здабыў, і людзі яго не чураліся; бывала, папрыходзяць госьці, суседзі, пасядуць — гамоняць, дык і я адзавуся, а то ўсё сорамна.

Вось яны і пачнуць: „Яна у цябе скоро памрэ: глядзі, якая яна слабавітая!

— „Не,—кажэ,—мы яе будзем шанаваць, дык яна будзе нам жыць!“

Бывала, стануць угаварываць, каб я гаманіла, дык што-ж? ну, сказана: сорамна.

Пачнуць, бывала, распытвацца яго, як ён са мной пазнаўся.

— „Бачыў,—кажэ,—ў полі, як жала: вяжэць добра; а тут людзі сталі раіць, каб жаніцца,—я і ажаніўся.“

Добра, казаў той, да гатовай калоды агонь падкладаць; а я увайшла ў хату, дык пусткай пахла: нічагусенькі не было. Намі загадывалі чужыя людзі, і папрывыкалі мы дзела рабіць, дык цяпер яно нам і прыгадзілося. Як сталі рабіць, як сталі, дык і разжыліся. Цяпер я ўжо дваццаць гадоў замужэм, і ня бедная галоўка. Дай Божэ, каб і маім дзеткам так! Дзеці абуты, адзеты; мы хлеба ня просім, і сама я не раблю: у мяне сваіх трое работнікоў, ды чацьвёртаго наймаем: чэлавек мой, дзэве дачкі, ды парабак. Адна толькі думка, што мужу помачы німаш. Ёсьць, во, хлапанё,—ды, бачыце, малое; ешчэ і не гаворыць, а ўсё знае. Хадзіць ешчэ ня ўмее, а да памыйніцы як дапаўзе, дык усю выплюшчыць. Во як умурзаўся! Жэўжык ты мой! кацянё маё малое! Я ўсё дома: не хаджу на работу, бо дзеткі дробныя — трэба іх даглядзець, абшыць і стравы ім наварыць. Я цяпер жыву так, што і... сама сабе гаспадыня! Што захацела, то і зрабіла — ўсё добра. Гдзе села, гдзе паставіла, не агледаюся—ніхто мне не указ!

Дзякаваць Богу, павыпірала нас з дому нявестка, так што мы і ня ведалі, калі і як яна перэгаворы тые вела. Гэтак мы павыходзілі замуж, у нас ёсьць і кусок хлеба і скацінка. Мужыкі нас шануюць, нічым ня крыўдзяць. Сказана, ліха не без дабра! Што, каб ей цяпер стаць вычытваць, як яна здэкавалася над намі!?. Ды ўжо яна дажылася і так. Брат памёр, яна зямлю прадавала, ды пазаменівала; ўсё знішчэла, ўсё марна пайшло, бо работнікаў-гультаёў павыпіхала. Цяпер і хата яе неяк сторч глядзіць.

Бывала, як вышлець нас чатырох жаць, ды дзэвёх прынайме, дык мігам ніву знясём,—так усю і усьцелем снапамі. Сярпы толькі: чыш-чыш-чыш! так і крэсяць, як маланка, або як сонцэ іграе. Аж завідуюць, бывала, людзі. Так добра было жыць, а цяпер, як работнікаў-дармаедаў ністала, дык і есьці нет чаго. Дзеці яе пакідалі, адно толькі невялічкае з ёю жыве, ды і то кале-

кае. Такая бядота! І места таго не пазнаць, гдзе жылося калісь: усё разсыпалася! Як дбаеш, так і маеш; як робіш, так і ходзіш. Бог не цяля, відзіць круцеля.

Чы чуеце: сабачанё брэшэ, ды бытцым нехта гукае? Бяжы, дачушка: бацька едзе, гасьцінца с кірмашу вязе! Атчыннайце, дзеткі, вароты, а я кінуся барджэй абед наладжываць...

Перэклаў М. Скальскі.

